
Patanjali Yogasutra

పాతంజలయోగసూత్రాణి

Document Information

Text title : yogasutra by maharShii pata.njali

File name : yogasutra.itx

Category : sUtra, yoga

Location : doc_yoga

Proofread by : Sunder Hattangadi and Kirk Wortman

Latest update : December 3, 2022

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

December 3, 2022

sanskritdocuments.org

పాతంజలయోగసూత్రాణి

॥ మహర్షి పతంజలి ప్రణీతం యోగదర్శనమ్ ॥

॥ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ॥ సమాధి-పాదః ॥

అథ యోగానుశాసనమ్ ॥ ౧.౧॥

యోగశ్చిత్తవృత్తినిరోధః ॥ ౧.౨॥

తదా ద్రష్టుః స్వరూపేఽవస్థానమ్ ॥ ౧.౩॥

వృత్తిసారూప్యమితరత్ర ॥ ౧.౪॥

వృత్తయః పంచాతయ్యః క్లిష్టాఽక్లిష్టాః ॥ ౧.౫॥

ప్రమాణవిపర్యయవికల్పనిద్రాస్మృతయః ॥ ౧.౬॥

ప్రత్యక్షానుమానాగమాః ప్రమాణాని ॥ ౧.౭॥

విపర్యయో మిథ్యాజ్ఞానమతద్రూపప్రతిష్ఠమ్ ॥ ౧.౮॥

శబ్దజ్ఞానానుపాతీ వస్తుశూన్యో వికల్పః ॥ ౧.౯॥

అభావప్రత్యయాలమ్బనా వృత్తిర్నిద్రా ॥ ౧.౧౦॥

అనుభూతవిషయాసమ్ప్రమోషః స్మృతిః ॥ ౧.౧౧॥

అభ్యాసవైరాగ్యాభ్యాం తన్నిరోధః ॥ ౧.౧౨॥

తత్ర స్థితో యతోఽధ్యాసః ॥ ౧.౧౩॥

స తు దీర్ఘకాలవైరన్తర్యసత్కారాసేవితో దృఢభూమిః ॥ ౧.౧౪॥

దృష్టానుశ్రవికవిషయవిత్పష్టస్య వశికారసంజ్ఞా వైరాగ్యమ్ ॥ ౧.౧౫॥

తత్పరం పురుషఖ్యాతేర్గుణవైత్పష్టమ్ ॥ ౧.౧౬॥

వితర్కవిచారానన్దాస్మితారూపానుగమాత్ సమ్ప్రజ్ఞాతః ॥ ౧.౧౭॥ (స్మితాస్వరూపానుగమాత్, స్మితానుగమాత్)

విరామప్రత్యయాభ్యాసపూర్వః సంస్కారశేషోఽన్యః ॥ ౧.౧౮ ॥
 భవప్రత్యయో విదేహప్రకృతిలయానామ్ ॥ ౧.౧౯ ॥
 శ్రద్ధావీర్యస్మృతినమాధిప్రజ్ఞాపూర్వక ఇతరేషామ్ ॥ ౧.౨౦ ॥
 తీవ్రసంవేగానామాసన్నః ॥ ౧.౨౧ ॥
 మృదుమధ్యాధిమాత్రత్వాత్ తతోఽపి విశేషః ॥ ౧.౨౨ ॥
 ఈశ్వరప్రణిధానాద్వా ॥ ౧.౨౩ ॥
 క్లేశకర్మవిపాకాశయైరపరామృష్టః పురుషవిశేష ఈశ్వరః ॥ ౧.౨౪ ॥
 తత్ర నిరతిశయం సర్వజ్ఞబీజమ్ ॥ ౧.౨౫ ॥ (సర్వజ్ఞత్వబీజమ్)
 స పూర్వేషామపి గురుః కాలేనానవచ్ఛదాత్ ॥ ౧.౨౬ ॥
 తస్య వాచకః ప్రణవః ॥ ౧.౨౭ ॥
 తజ్జప్తదర్థభావనమ్ ॥ ౧.౨౮ ॥
 తతః ప్రత్యక్షేతనాధిగమోఽప్యన్తరాయాభావశ్చ ॥ ౧.౨౯ ॥
 వ్యాధిస్త్యానసంశయప్రమాదాలస్యావిరతి-
 భ్రాన్తిదర్శనాలబ్ధభూమికత్వానవస్థితత్వాని
 చిత్తవిక్షేపాస్తేఽన్తరాయాః ॥ ౧.౩౦ ॥
 దుఃఖదౌర్మనస్యాఙ్గమేజయత్వశ్వాసప్రశ్వాసా విక్షేపసహభువః ॥ ౧.౩౧ ॥
 తత్ప్రతిషేధార్థమేకతత్త్వాభ్యాసః ॥ ౧.౩౨ ॥
 మైత్రీకరుణాముదితోపేక్షాణాం సుఖదుఃఖపుణ్యాపుణ్యవిషయాణాం
 భావనాతశ్చిత్తప్రసాదనమ్ ॥ ౧.౩౩ ॥
 ప్రచ్ఛర్దనవిధారణాభ్యాం వా ప్రాణస్య ॥ ౧.౩౪ ॥
 విషయవతీ వా ప్రవృత్తిరుత్పన్నా మనసః స్థితినిబద్ధినీ ॥ ౧.౩౫ ॥
 విశోకా వా జ్యోతిష్కృతీ ॥ ౧.౩౬ ॥
 వీతరాగవిషయం వా చిత్తమ్ ॥ ౧.౩౭ ॥
 స్వప్ననిద్రాజ్ఞానాలమ్బనం వా ॥ ౧.౩౮ ॥

యథాభిమతధ్యానాద్యా || ౧.౩౯ ||

పరమాణు పరమమహత్త్వాన్తోఽస్య వశీకారః || ౧.౪౦ ||

క్షీణవృత్తీరభిజాతస్యేవ మణేర్గ్రహీత్పుగ్రహణగ్రాహ్యేషు
తత్సతదజ్ఞానతా సమాపత్తిః || ౧.౪౧ ||

తత్ర శబ్దార్థజ్ఞానవికత్వైః సజ్కీర్ణా సవితర్కా సమాపత్తిః || ౧.౪౨ ||

స్మృతిపరిశుద్ధో స్వరూపశూన్యేవార్థమాత్రనిర్భాసా నిర్వితర్కా || ౧.౪౩ ||

ఏతయైవ సవిచారా నిర్విచారా చ సూక్ష్మవిషయా వ్యాఖ్యాతా || ౧.౪౪ ||

సూక్ష్మవిషయత్వం చాలిజగపర్యవసానమ్ || ౧.౪౫ ||

తా ఏవ సబీజః సమాధిః || ౧.౪౬ ||

నిర్విచారవైశారద్యేఽధ్యాత్మప్రసాదః || ౧.౪౭ ||

ఋతమ్భరా తత్ర ప్రజ్ఞా || ౧.౪౮ ||

శ్రుతానుమానప్రజ్ఞాభ్యామన్యవిషయా విశేషార్థత్వాత్ || ౧.౪౯ ||

తజ్ఞః సంస్కారోఽన్యసంస్కారప్రతిబద్ధీ || ౧.౫౦ ||

తస్యాపి నిరోధో సర్వనిరోధాన్నిర్భజః సమాధిః || ౧.౫౧ ||

|| ఇతి పతజ్ఞులి-విరచితే యోగ-సూత్రే ప్రథమః సమాధి-పాదః ||

|| ద్వివీణీయోఽధ్యాయః || || సాధన-పాదః ||

తపఃస్వాధ్యాయేశ్వరప్రణిధానాని క్రియాయోగః || ౨.౧ ||

సమాధిభావనార్థః క్లేశతనూకరణార్థశ్చ || ౨.౨ ||

అవిద్యాస్మితారాగద్వేషాభినివేశాః క్లేశాః || ౨.౩ ||

అవిద్యా క్షేత్రముత్తరేషాం ప్రసుప్తతనువిచ్ఛిన్నోదారాణామ్ || ౨.౪ ||

అనిత్యాశుచిదుఃఖానాత్మసు నిత్యశుచిసుఖాత్మఖ్యాతిరవిద్యా || ౨.౫ ||

దృగ్దర్శనశక్తోరేకాత్మతేవాస్మితా || ౨.౬ ||

సుఖానుశయీ రాగః || ౨.౭ ||

దుఃఖానుశయీ ద్వేషః || ౨.౮ ||

స్వరసవాహీ విదుషోఽపి తథారూఢోఽభినివేశః ॥ ౨.౯ ॥

తే ప్రతిప్రసవహేయాః సూక్ష్మాః ॥ ౨.౧౦ ॥

ధ్యానహేయాస్తద్వృత్తయః ॥ ౨.౧౧ ॥

క్లేశమూలః కర్మాశయో దృష్టాదృష్టజన్మవేదనీయః ॥ ౨.౧౨ ॥

సతి మూలే తద్విపాకో జాత్యాయురోభగాః ॥ ౨.౧౩ ॥

తే హ్లాదపరితాపఫలాః పుణ్యాపుణ్యహేతుత్వాత్ ॥ ౨.౧౪ ॥

పరిణామతాపసంస్కారదుఃఖైర్గుణవృత్తివిరోధాచ్చ
దుఃఖమేవ సర్వం వివేకినః ॥ ౨.౧౫ ॥

హేయం దుఃఖమనాగతమ్ ॥ ౨.౧౬ ॥

ద్రష్టుదృశ్యయోః సంయోగో హేయహేతుః ॥ ౨.౧౭ ॥

ప్రకాశక్రియాస్థితిశీలం భూతేన్ద్రియాత్మకం
భోగాపవర్గార్థం దృశ్యమ్ ॥ ౨.౧౮ ॥

విశేషావిశేషలిజ్జమాత్రాలిజ్జాని గుణపర్వాణి ॥ ౨.౧౯ ॥

ద్రష్టా దృశిమాత్రః శుద్ధోఽపి ప్రత్యయానుపశ్యః ॥ ౨.౨౦ ॥

తదర్థ ఏవ దృశ్యస్యాత్మా ॥ ౨.౨౧ ॥

కృతార్థం ప్రతి నష్టమప్యనష్టం తదన్యసాధారణత్వాత్ ॥ ౨.౨౨ ॥

స్వస్యామిశక్త్యోః స్వరూపోపలబ్ధిహేతుః సంయోగః ॥ ౨.౨౩ ॥

తస్య హేతురవిద్యా ॥ ౨.౨౪ ॥

తదభావాత్ సంయోగాభావో హానం తద్దృశేః కైవల్యమ్ ॥ ౨.౨౫ ॥

వివేకఖ్యాతిరవిప్లవా హానోపాయః ॥ ౨.౨౬ ॥

తస్య నప్తథా ప్రాప్తభూమిః ప్రజ్ఞా ॥ ౨.౨౭ ॥

యోగాజ్ఞానుష్ఠానాదశుద్ధిక్షయే జ్ఞానదీప్తిరా వివేకఖ్యాతేః ॥ ౨.౨౮ ॥

యమనియమాసనప్రాణాయామప్రత్యాహారధారణాధ్యానసమాధయోఽష్టావక్లగ్ని ॥
౨.౨౯ ॥

అహింసాసత్యాస్తేయబ్రహ్మచర్యాపరిగ్రహో యమాః ॥ ౨.౩౦ ॥

జాతిదేశకాలసమయానవచ్చిన్నాః సార్యభౌమా మహావ్రతమ్ || ౨.౩౧||

శౌచసన్తోషతపఃస్వాధ్యాయేశ్వరప్రణిధానాని నియమాః || ౨.౩౨||

వితర్కబాధనే ప్రతిపక్షభావనమ్ || ౨.౩౩||

వితర్కా హింసాదయః కృతకారితానుమోదితా లోభక్రోధమోహపూర్వకా
మృదుమధ్యాధిమాత్రా దుఃఖాజ్ఞానానన్తఫలా ఇతి ప్రతిపక్షభావనమ్ || ౨.౩౪||

అహింసాప్రతిష్ఠాయాం తత్సన్నిధౌ వైరత్యాగః || ౨.౩౫||

సత్యప్రతిష్ఠాయాం క్రియాఫలాశ్రయత్వమ్ || ౨.౩౬||

అస్తేయప్రతిష్ఠాయాం సర్వరత్నోపస్థానమ్ || ౨.౩౭||

బ్రహ్మచర్యప్రతిష్ఠాయాం వీర్యలాభః || ౨.౩౮||

అపరిగ్రహస్థైర్యే జన్మకథంతాసమ్బాధః || ౨.౩౯||

శౌచాత్ స్వాఙ్గజగుప్సా పరైరసంసర్గః || ౨.౪౦||

సత్త్వశుద్ధిసామనస్యైకాగ్ర్యేన్ద్రియజయాత్మదర్శనయోగ్యత్వాని చ || ౨.౪౧||

సన్తోషాదనుత్తమసుఖలాభః || ౨.౪౨||

కాయేన్ద్రియసిద్ధిరశుద్ధిక్షయాత్ తపసః || ౨.౪౩||

స్వాధ్యాయాద్ ఇష్టదేవతాసమ్ప్రయోగః || ౨.౪౪||

సమాధిసిద్ధిరీశ్వరప్రణిధానాత్ || ౨.౪౫||

స్థిరసుఖమ్ ఆసనమ్ || ౨.౪౬||

ప్రయత్నశ్చైథిల్యానన్తసమాపత్తిభ్యామ్ || ౨.౪౭||

తతో ద్వన్ద్యానభిఘాతః || ౨.౪౮||

తస్మిన్నతి శ్వాసప్రశ్వాసయోగ్గతివిచ్ఛేదః ప్రాణాయామః || ౨.౪౯||

బాహ్యోభ్యంతరస్తమ్భవృత్తిరేకకాలసఙ్ఖ్యాభిః

పరిదృష్టో దీర్ఘసూక్ష్మః || ౨.౫౦||

బాహ్యోభ్యంతరవిషయాక్షేపీ చతుర్థః || ౨.౫౧||

తతః క్షీయతే ప్రకాశావరణమ్ || ౨.౫౨||

ధారణాసు చ యోగ్యతా మనసః || ౨.౫౩||

స్వవిషయాసమ్ప్రయోగే చిత్తస్వరూపానుకార ఇవేన్ద్రియాణాం ప్రత్యాహారః ॥ ౨.౫౪ ॥

తతః పరమా వశ్యతేన్ద్రియాణామ్ ॥ ౨.౫౫ ॥

॥ ఇతి పతజ్ఞులి-విరచితే యోగ-సూత్రే ద్వివీతీయః సాధన-పాదః ॥

॥ తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ॥ విభూతి-పాదః ॥

దేశబన్ధశ్చిత్తస్య ధారణా ॥ ౩.౧ ॥

తత్ర ప్రత్యయైకతానతా ధ్యానమ్ ॥ ౩.౨ ॥

తదేవార్థమాత్రనిర్భాసం స్వరూపశూన్యమివ సమాధిః ॥ ౩.౩ ॥

త్రయమేకత్ర సంయమః ॥ ౩.౪ ॥

తజ్జయాత్ప్రజ్ఞాలోకః ॥ ౩.౫ ॥

తస్య భూమిషు వినియోగః ॥ ౩.౬ ॥

త్రయమస్తరక్లం పూర్వేభ్యః ॥ ౩.౭ ॥

తదపి బహిరక్లం నిర్విజస్య ॥ ౩.౮ ॥

వ్యుత్థాననిరోధసంస్కారయోరభిభవప్రాదుర్భావౌ

నిరోధక్షణచిత్తాన్వయో నిరోధపరిణామః ॥ ౩.౯ ॥

తస్య ప్రశాన్తవాహితా సంస్కారాత్ ॥ ౩.౧౦ ॥

సర్వార్థతైకాగ్రతయోః క్షయోదయౌ చిత్తస్య సమాధిపరిణామః ॥ ౩.౧౧ ॥

తతః పునః శాన్తోదితౌ తుల్యప్రత్యయౌ చిత్తస్యైకాగ్రతాపరిణామః ॥ ౩.౧౨ ॥

ఏతేన భూతేన్ద్రియేషు ధర్మలక్షణావస్థాపరిణామా వ్యాఖ్యాతాః ॥ ౩.౧౩ ॥

శాన్తోదితావ్యపదేశ్యధర్మానుపాతీ ధర్మీ ॥ ౩.౧౪ ॥

క్రమాన్యత్వం పరిణామాన్యత్వే హేతుః ॥ ౩.౧౫ ॥

పరిణామత్రయసంయమాద్ అతీతానాగతజ్ఞానమ్ ॥ ౩.౧౬ ॥

శబ్దార్థప్రత్యయానామితరేతరాధ్యాసాత్

సంకరస్తత్ప్రవిభాగసంయమాత్సర్వభూతరుతజ్ఞానమ్ ॥ ౩.౧౭ ॥

సంస్కారసాక్షాత్కరణాత్పూర్వజాతిజ్ఞానమ్ ॥ ౩.౧౮ ॥

ప్రత్యయస్య పరచిత్తజ్ఞానమ్ || 3.౧౯ ||

న చ తత్సాలమృనం తస్యావిషయాభూతత్వాత్ || 3.౨౦ ||

కాయరూపసంయమాత్తద్ధ్యాహ్యశక్తిస్తమ్భే
చక్షుఃప్రకాశాసమ్ప్రయోగేఽన్తర్ధానమ్ || 3.౨౧ ||

సోపక్రమం నిరుపక్రమం చ కర్మ
తస్యంయమాదపరాన్తజ్ఞానమరిష్టేభ్యో వా || 3.౨౨ ||

మైత్ర్యాదిషు బలాని || 3.౨౩ ||

బలేషు హస్తీబలాదీని || 3.౨౪ ||

ప్రవృత్త్యాలోకన్యాసాత్సాక్ష్యవ్యవహితవిప్రకృష్టజ్ఞానమ్ || 3.౨౫ ||

భువనజ్ఞానం సూర్యే సంయమాత్ || 3.౨౬ ||

చంద్రే తారావ్యూహజ్ఞానమ్ || 3.౨౭ ||

ధ్రువే తద్గతిజ్ఞానమ్ || 3.౨౮ ||

నాభిచక్రే కాయవ్యూహజ్ఞానమ్ || 3.౨౯ ||

కణకూపే క్షుత్పిపాసానివృత్తిః || 3.౩౦ ||

కూర్మనాడ్యాం సైర్యమ్ || 3.౩౧ ||

మూర్ధజ్యోతిషి సిద్ధదర్శనమ్ || 3.౩౨ ||

ప్రాతిభాద్వా సర్వమ్ || 3.౩౩ ||

హృదయే చిత్తసంవిత్ || 3.౩౪ ||

సత్త్వపురుషయోరత్యంతాసక్చీర్ణయోః ప్రత్యయావిశేషో భోగః

పరార్థత్వాత్సాన్వర్థసంయమాత్పురుషజ్ఞానమ్ || 3.౩౫ ||

తతః ప్రాతిభశ్రావణవేదనాదర్శాస్వాదవార్తా జాయన్తే || 3.౩౬ ||

తే సమాధావుపసర్గా వ్యుత్థానే సిద్ధయః || 3.౩౭ ||

బద్ధకారణచైథిల్యాత్ప్రచారసంవేదనాచ్ఛ

చిత్తస్య పరశరీరావేశః || 3.౩౮ ||

ఉదానజయాజ్జలపఙ్కకణ్ణకాదిష్వసఙ్గ ఉత్కృత్తిశ్చ || 3.౩౯ ||

సమానజయాజ్ఞ్వలనమ్ || 3.౪౦|| (సమానజయాత్పృజ్జ్వలనమ్)

శ్రోత్రాకాశయోః సమ్బంధసంయమాద్దివ్యం శ్రోత్రమ్ || 3.౪౧||

కాయాకాశయోః సమ్బంధసంయమాల్లఘుతూల-

సమాపత్తేశ్చాకాశగమనమ్ || 3.౪౨||

బహిరకల్పితా వృత్తిర్మహావిదేహా తతః ప్రకాశావరణక్షయః || 3.౪౩||

స్థూలస్వరూపసూక్ష్మాన్వయార్థవత్త్వసంయమాద్భూతజయః || 3.౪౪||

తతోఽణిమాదిప్రాదుర్భావః కాయసమ్పత్తద్ధర్మానభిఘాతశ్చ || 3.౪౫||

రూపలావణ్యబలవజ్రసంహననత్వాని కాయసమ్పత్ || 3.౪౬||

గ్రహణస్వరూపాస్మితాన్వయార్థవత్త్వసంయమాద్ద్వియజయః || 3.౪౭||

తతో మనోజువిత్వం వికరణభావః ప్రధానజయశ్చ || 3.౪౮||

సత్త్వపురుషాన్యతాఖ్యాతిమాత్రస్య సర్వభావాధిష్ఠాత్పత్వం

సర్వజ్ఞాత్పత్వం చ || 3.౪౯||

తద్వైరాగ్యాదపి దోషబీజక్షయే కైవల్యమ్ || 3.౫౦||

స్థాన్యపనిమన్త్రణే సజస్మయాకరణం పునరనిష్ఠప్రసక్లాత్ || 3.౫౧||

క్షణతత్కృమయోః సంయమాద్వివేకజం జ్ఞానమ్ || 3.౫౨||

జాతిలక్షణదేశైరన్యతానవచ్ఛేదాత్ తుల్యయోస్తతః ప్రతిపత్తిః || 3.౫౩||

తారకం సర్వవిషయం సర్వభావిషయమక్రమశ్చోతి వివేకజం జ్ఞానమ్ || 3.౫౪||

సత్త్వపురుషయోః శుద్ధిసామ్యే కైవల్యమితి || 3.౫౫||

|| ఇతి పతజ్ఞులి-విరచితే యోగ-సూత్రే తృతీయో విభూతి-పాదః ||

|| చతుర్థోఽధ్యాయః || || కైవల్య-పాదః ||

జన్మోషధిమన్త్రతపఃసమాధిజాః సిద్ధయః || ౪.౧||

జాత్యన్తరపరిణామః ప్రకృత్యాపూరాత్ || ౪.౨||

నిమిత్తమప్రయోజకం ప్రకృతీనాం వరణభేదస్తు

తతః క్షేత్రికవత్ || ౪.౩||

నిర్మాణచిత్తాన్యస్మితామాత్రాత్ ॥ ౪.౪॥

ప్రవృత్తిభేదే ప్రయోజకం చిత్తమేకమనేకేషామ్ ॥ ౪.౫॥

తత్ర ధ్యానజమనాశయమ్ ॥ ౪.౬॥

కర్మాశుక్లాకృష్టం యోగినస్త్రవిధమితరేషామ్ ॥ ౪.౭॥

తతస్తద్విపాకానుగుణానామేవాభివ్యక్తిర్వాసనానామ్ ॥ ౪.౮॥

జాతిదేశకాలవ్యవహితానామప్యానస్తర్యం

స్మృతిసంస్కారయోరేకరూపత్వాత్ ॥ ౪.౯॥

తాసామనాదిత్వం చాశిషో నిత్యత్వాత్ ॥ ౪.౧౦॥

హేతుఫలాశ్రయాలమ్బనైః సజ్ఘహితత్వాదేషామభావే తదభావః ॥ ౪.౧౧॥

ఆతీతానాగతం స్వరూపతోఽస్త్వధ్యభేదాద్ధర్మాణామ్ ॥ ౪.౧౨॥

తే వ్యక్తసూక్ష్మా గుణాత్మానః ॥ ౪.౧౩॥

పరిణామైకత్వాద్వస్తుతత్త్వమ్ ॥ ౪.౧౪॥

వస్తుసామ్యే చిత్తభేదాత్తయోర్విభక్తః పన్థాః ॥ ౪.౧౫॥

న చైకచిత్తతన్త్రం వస్తు తదప్రమాణకం తదా కిం స్యాత్ ॥ ౪.౧౬॥

తదుపరాగాపేక్షిత్వాచ్ఛిత్తస్య వస్తు జ్ఞాతాజ్ఞాతమ్ ॥ ౪.౧౭॥

సదా జ్ఞాతాశ్చిత్తవృత్తయస్తత్ప్రభోః పురుషస్యాపరిణామిత్వాత్ ॥ ౪.౧౮॥

న తత్స్వాభాసం దృశ్యత్వాత్ ॥ ౪.౧౯॥

ఏకసమయే చోభయానవధారణమ్ ॥ ౪.౨౦॥

చిత్తాన్తరదృశ్యే బుద్ధిబుద్ధిరతిప్రసక్తః స్మృతినజ్కరశ్చ ॥ ౪.౨౧॥

చితేరప్రతిసజ్కమాయాస్తదాకారాపత్తౌ స్వబుద్ధిసంవేదనమ్ ॥ ౪.౨౨॥

ద్రష్టదృశ్యోపరక్తం చిత్తం సర్వార్థమ్ ॥ ౪.౨౩॥

తదసజ్ఞ్యేయవాసనాభిచ్ఛిత్తమపి పరార్థం సంహత్యకారిత్యాత్ ॥ ౪.౨౪॥

విశేషదర్శిన ఆత్మభావభావనావినివృత్తిః ॥ ౪.౨౫॥

తదా వివేకనిమ్నం కైవల్యప్రాగ్భారం చిత్తమ్ ॥ ౪.౨౬॥

తచ్ఛిద్రేమ ప్రత్యయాన్తరాణి సంస్కారేభ్యః ॥ ౪.౨౭॥

హానమేషాం క్లేశవదుక్తమ్ ॥ ౪.౨౮॥

ప్రసక్త్యానేఽప్యకుసీదస్య సర్వథా

వివేకఖ్యాతేర్థర్మమేఘః సమాధిః ॥ ౪.౨౯॥

తతః క్లేశకర్మనివృత్తిః ॥ ౪.౩౦॥

తదా సర్వావరణమలాపేతస్య జ్ఞానస్యానన్త్యాజ్ఞేయమల్పమ్ ॥ ౪.౩౧॥

తతః కృతార్థానాం పరిణామక్రమసమాప్తిర్గుణానామ్ ॥ ౪.౩౨॥

క్షణప్రతియోగీ పరిణామాపరాంతనిర్ఘాహ్యః క్రమః ॥ ౪.౩౩॥

పురుషార్థశూన్యానాం గుణానాం ప్రతిప్రసవః కైవల్యం

స్వరూపప్రతిష్ఠా వా చితిశక్తిరితి ॥ ౪.౩౪॥

॥ ఇతి పతజ్ఞలి-విరచితే యోగ-సూత్రే చతుర్థః కైవల్య-పాదః ॥

॥ ఇతి శ్రీ పాతజ్ఞల-యోగ-సూత్రాణి ॥

——
Patanjali Yogasutra

pdf was typeset on December 3, 2022

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

